

ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน

1. ชื่อกฎหมาย พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534

แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2553

2. หลักการออกกฎหมายฉบับนี้เป็นไปตามมาตรา 3/1 คือ การบริหารราชการแผ่นดินต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจภาครัฐ การมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน การลดขั้นตอน ลดภารกิจและยุบเลิกหน่วยงานที่ไม่จำเป็นการกระจายภารกิจทรัพยากรและอำนาจการตัดสินใจให้แก่ท้องถิ่น การอำนวยความสะดวก และการตอบสนองความต้องการของประชาชน

วิธีการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

3. ระเบียบบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปตามมาตรา 4 คือ

1. ระเบียบบริหารราชการส่วนกลาง (Centralization)
2. ระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาค (Deconcentration)
3. ระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น (Decentralization)

4. นายกรัฐมนตรีเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

5. ระเบียบบริหารราชการส่วนกลาง มีการจัดส่วนราชการดังนี้

- (ก) สำนักนายกรัฐมนตรี
- (ข) กระทรวงหรือทบวงซึ่งมีฐานะเทียบเท่ากระทรวง
- (ค) ทบวงซึ่งสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีหรือกระทรวง
- (ง) กรมหรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรมซึ่งสังกัดหรือไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือทบวง

สำนักนายกรัฐมนตรี มีฐานะเป็นกระทรวง อยู่ในความรับผิดชอบของนายกรัฐมนตรี

ส่วนราชการตาม (ก) (ข) (ค) และ (ง) มีฐานะเป็นนิติบุคคล

6. การจัดตั้ง รวม หรือการโอนส่วนราชการที่เป็นสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม ให้ตราเป็นพระราชบัญญัติ แต่หากเป็นการรวมหรือโอนส่วนราชการที่ไม่มีการกำหนดตำแหน่งหรืออัตราของข้าราชการหรือลูกจ้างเพิ่มขึ้นให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

7. การยุบหรือเปลี่ยนชื่อส่วนราชการที่เป็นสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

8. การตั้งหรือแบ่งส่วนราชการภายในกรม กอง หรือส่วนราชการอื่น ให้ออกเป็นกฎกระทรวง

9. **สำนักนายกรัฐมนตรี** มีให้**นายกรัฐมนตรีเป็นผู้บังคับบัญชา**ข้าราชการและรับผิดชอบในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และผลสัมฤทธิ์ของงานให้สอดคล้องกับนโยบายที่คณะรัฐมนตรีแถลงไว้ต่อรัฐสภาหรือที่คณะรัฐมนตรีกำหนดหรืออนุมัติ

ให้มี**รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี**เป็นผู้ช่วยสั่งและปฏิบัติราชการของนายกรัฐมนตรี

ในระหว่างที่คณะรัฐมนตรี ต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่**เพราะนายกรัฐมนตรีตาย ขาดคุณสมบัติ ต้องคำพิพากษาให้จำคุก**สภาผู้แทนราษฎรมิมติไม่ไว้วางใจ ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลง หรือวุฒิสภามิมติให้ถอดถอนจากตำแหน่ง ให้**คณะรัฐมนตรีมอบหมายให้รองนายกรัฐมนตรีคนใดคนหนึ่งเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนนายกรัฐมนตรี** ถ้าไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีหรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้**คณะรัฐมนตรีมอบหมายให้รัฐมนตรีคนใดคนหนึ่งเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทน**

10. การรักษาราชการแทนนายกรัฐมนตรี

มาตรา 41 ในกรณีที่**นายกรัฐมนตรีไม่อาจปฏิบัติราชการได้** ให้รองนายกรัฐมนตรีเป็นผู้รักษาการแทน ถ้ามีรองนายกรัฐมนตรีหลายคน ให้คณะรัฐมนตรีมอบหมายให้รองนายกรัฐมนตรีคนใดคนหนึ่งเป็นผู้รักษาการแทน ถ้าไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีหรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้**คณะรัฐมนตรีมอบหมายให้รัฐมนตรีคนใดคนหนึ่งเป็นผู้รักษาการแทน**

11. หน่วยงานในสำนักนายกรัฐมนตรี

- **สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี** ซึ่งมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับ**ราชการทางการเมือง** มี**เลขาธิการนายกรัฐมนตรี**เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี ให้มี**รองเลขาธิการนายกรัฐมนตรีฝ่ายการเมือง** และ**รองเลขาธิการนายกรัฐมนตรีฝ่ายบริหาร** ผู้ช่วยเลขาธิการนายกรัฐมนตรี เป็นผู้ช่วยสั่งและปฏิบัติราชการ **เลขาธิการนายกรัฐมนตรีและรองเลขาธิการนายกรัฐมนตรีฝ่ายการเมือง เป็นข้าราชการการเมือง** ส่วนรองเลขาธิการนายกรัฐมนตรีฝ่ายบริหาร และผู้ช่วยเลขาธิการนายกรัฐมนตรีเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ

- **สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี** ซึ่งมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการของ **คณะรัฐมนตรี** **รัฐสภา และราชการในพระองค์** มีเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี และให้มีรองเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ผู้ช่วยเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเป็นผู้ช่วยสั่งและปฏิบัติราชการ เลขาธิการคณะรัฐมนตรี รองเลขาธิการคณะรัฐมนตรี และผู้ช่วยเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ

- **สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี** มีปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ และมีรองปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี และผู้ช่วยปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นผู้ช่วยทุกตำแหน่งเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ

12. **การจัดระเบียบราชการในกระทรวงหรือทบวง** มีการแบ่งส่วนราชการดังนี้

(1) สำนักงานรัฐมนตรี

(2) สำนักงานปลัดกระทรวง

(3) กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น เว้นแต่บางกระทรวงเห็นว่าไม่มีความจำเป็นจะไม่แยกส่วนราชการตั้งขึ้นเป็นกรมก็ได้

13. ในกระทรวง ให้มี**รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคนหนึ่ง**เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ และรับผิดชอบในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และผลสัมฤทธิ์ของงานในกระทรวงให้สอดคล้องกับนโยบายที่คณะรัฐมนตรีแถลงไว้ต่อรัฐสภาหรือที่คณะรัฐมนตรีกำหนด หรืออนุมัติ โดยให้มี**รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเป็นผู้ช่วยสั่งและปฏิบัติราชการ** และมี**ปลัดกระทรวง**เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการในกระทรวง รองจากรัฐมนตรีฯ

14. **การจัดระเบียบราชการในกรม** มีการแบ่งส่วนราชการดังนี้

(1) สำนักงานเลขาธิการกรม

(2) กองหรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบกอง เว้นแต่บางกรมเห็นว่าไม่มีความจำเป็นจะไม่แยกส่วนราชการตั้งขึ้นเป็นกองก็ได้

15. ในกรมมี**อธิบดีคนหนึ่งและรองอธิบดี**เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของกรมให้เกิดผลสัมฤทธิ์และเป็นไปตามเป้าหมาย แนวทาง และแผนการปฏิบัติราชการของกระทรวง

16. **การปฏิบัติราชการแทน** หมายถึง การที่ผู้บังคับบัญชามอบอำนาจในการบริหารราชการให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติราชการแทน ไม่ว่าจะเป็นการสั่งการ การอนุญาต การอนุมัติ หรือการดำเนินการใดๆ ที่มีผลผูกพันตามกฎหมาย โดยที่ผู้รับมอบอำนาจให้ปฏิบัติราชการแทนมีอำนาจเช่นเดียวกับผู้ทรงอำนาจที่ดำรงตำแหน่ง ซึ่งเป็นผู้มอบอำนาจให้ปฏิบัติราชการแทนนั้นทุกประการ

(การปฏิบัติราชการแทน ต้องมีการทำหนังสือมอบอำนาจให้ใครปฏิบัติราชการแทน)

17. **การรักษาราชการแทน** หมายถึง กรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งหรือมีแต่ไม่สามารถปฏิบัติราชการได้ ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจ ได้มีการแต่งตั้งให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งตามที่กฎหมายกำหนด เข้าไปรักษาราชการแทนในตำแหน่งนั้น

(การรักษาราชการแทน ต้องมีคำสั่งแต่งตั้งว่าให้ใครรักษาราชการแทน)

18. ระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาค มีการจัดส่วนราชการดังนี้

(ก) จังหวัด (ข) อำเภอ

19. ให้รวมท้องที่หลาย ๆ อำเภอตั้งขึ้นเป็นจังหวัด มีฐานะเป็นนิติบุคคล

- การตั้ง ยุบ และเปลี่ยนแปลงเขตจังหวัด ให้ตราเป็นพระราชบัญญัติ

20. จังหวัดให้มีผู้ว่าราชการจังหวัดคนหนึ่งเป็นผู้รับนโยบายจากรัฐบาลไปปฏิบัติให้เหมาะสมกับท้องที่และประชาชนในจังหวัดนั้น และให้มีรองผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดจังหวัด และหัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัด ซึ่งกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ส่งมาประจำทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัดและมีอำนาจบังคับบัญชาหน่วยงานในจังหวัด

21. มี**คณะกรรมการจังหวัด** ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาของผู้ว่าราชการจังหวัดในการบริหารราชการจังหวัดนั้น และมีหน้าที่ให้ความเห็นชอบในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดกับปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายหรือมติของคณะรัฐมนตรีกำหนด

คณะกรรมการจังหวัด ประกอบด้วย

1. ผู้ว่าราชการจังหวัด	เป็นประธาน
2. รองผู้ว่าราชการจังหวัดหนึ่งคน
ที่ผู้ว่าราชการมอบหมาย	เป็นกรรมการจังหวัด
3. ปลัดจังหวัด	เป็นกรรมการจังหวัด
4. อัยการจังหวัดซึ่งเป็นหัวหน้าที่ทำกรอัยการจังหวัด	เป็นกรรมการจังหวัด
5. ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด	“ - ”
6. หัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัด จากกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ
เว้นแต่กระทรวงมหาดไทย	“ - ”
7. หัวหน้าสำนักงานจังหวัด	เป็นกรรมการจังหวัด
และเลขานุการ

22. ในจังหวัดหนึ่ง(ยกเว้นกรุงเทพฯ) ให้มี **คณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัด (ก.ธ.จ.)** เพื่อทำหน้าที่สอดส่องและเสนอแนะการปฏิบัติการกิจของหน่วยงานของรัฐในจังหวัดให้เป็นไปตามวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

23. ก.ธ.จ. ประกอบด้วย **ผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรีในเขตจังหวัด** เป็นประธาน ผู้แทนภาคประชาสังคม , ผู้แทนสมาชิกสภาท้องถิ่นที่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งผู้บริหาร และผู้แทนภาคธุรกิจเอกชน

24. อำเภอกับเป็นหน่วยราชการบริหารส่วนภูมิภาค **ไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคล**

- การตั้ง ยุบ เปลี่ยนเขตอำเภอ ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

25. ในอำเภอหนึ่ง มีนายอำเภอคนหนึ่งเป็นผู้ปกครองบังคับบัญชารับผิดชอบ และมีปลัดอำเภอและหัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอ ซึ่งกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ส่งมาประจำทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอ และมีอำนาจบังคับบัญชาข้าราชการส่วนภูมิภาคซึ่งสังกัดกระทรวง ทบวง กรม

26. ในอำเภอหนึ่งให้มี**คณะบุคคลที่ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทของประชาชน** ที่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอ**ในเรื่องที่พิพาททางแพ่ง**เกี่ยวกับที่ดิน มรดกและข้อพิพาททางแพ่งอื่นที่มี**ทุนทรัพย์ไม่เกินสองแสนบาท**หรือมากกว่านั้นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

(นายอำเภอ พนักงานอัยการประจำจังหวัด หรือปลัดอำเภอที่ได้รับมอบหมายคนหนึ่งเป็นประธาน คณะบุคคลผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทตามกฎหมายกำหนดว่าด้วยการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง พ.ศ. ๒๕๕๓)

27. มาตรา 70 กำหนดให้มีการจัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ดังนี้

1. องค์การบริหารส่วนจังหวัด
2. เทศบาล
3. **สุขาภิบาล**
4. ราชการส่วนท้องถิ่นอื่นตามที่กฎหมายกำหนด

สรุปการจัดตั้งราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น

ส่วนราชการ	ประเภทกฎหมาย	ฐานะ	หมายเหตุ
ราชการส่วนกลาง - สำนักนายกรัฐมนตรี - กระทรวง ทบวง กรม	พระราชบัญญัติ	นิติบุคคล	
ยกเว้น :- การรวมหรือโอน ส่วนราชการที่ไม่มีการกำหนด ตำแหน่งหรืออัตราของ ข้าราชการหรือลูกจ้างเพิ่มขึ้น	พระราชกฤษฎีกา	นิติบุคคล	
- การยุบหรือเปลี่ยนชื่อ ส่วนราชการที่เป็น สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่อ อย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม	พระราชกฤษฎีกา		
การแบ่งส่วนราชการภายใน กรม กอง หรือส่วนราชการอื่น ๆ	กฎกระทรวง		
ราชการส่วนภูมิภาค - จังหวัด - อำเภอ	พระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา	นิติบุคคล ไม่เป็นนิติบุคคล	
ราชการส่วนท้องถิ่น - องค์การบริหารส่วนจังหวัด - เทศบาล (ทบวงการเมือง) - องค์การบริหารส่วนตำบล	- ประกาศกระทรวงมหาดไทย ประกาศกระทรวงมหาดไทย	นิติบุคคล นิติบุคคล นิติบุคคล	อบจ.จัดตั้ง เมื่อยกฐานะ พื้นที่ใด ขึ้นเป็นจังหวัด
- เมืองพัทยา	การจัดตั้งทำเป็น พระราชบัญญัติ การเปลี่ยนแปลงเขต เมืองพัทยา ทำเป็นพระราชกฤษฎีกา	นิติบุคคล	